

obchodnictvu jak úvěrných informací o cizině, tak i potřebného úvěru.

Bývají též věřiteli a prostředkovateli velkých koncesí pro železnice, doly, přístavy, elektrická zařízení, továrny atd., které potom podněcují odebíratí stroje a j. potřeby i personál ze země mateřské, a stávají se tak východiskem nových styků obchodních.

§ 47. Jiná zařízení k podpoře tržby zahraniční správou veřejnou.

Uvnitř státu bývají kromě obchodních a živnostenských komor a j. poradních sborů průmyslových, hornických a zemědělských i zvláštní komise a pod. zájmová zastupitelstva k podpoře veřejné správy ve věcech exportních.*)

Informační a praktické účely pro exportní obchod sledují též vývozní a tarifní kanceláře tuzemských obchodních a živnostenských komor, Vývozní spolky (český pro Čechy, Moravu a Slezsko od r. 1891 a České obchodní museum, změněné v Radu obchodní a průmyslovou), komerční jednatele a zástupci jimi vysílání a j.

Zvláště pro poválečnou expansi zahraničního obchodu připravena v četných státech vedle státních i svépomocná zařízení (v Anglii, Francii, v Itálii Istituto Nazionale Italiano de publizità e di informazioni a pod.).

V čl. republice byly pro pěstění vědeckých a hospodářských styků jednak se zeměmi slovanskými, jednak s orientem, zákonem z 25. ledna 1922 č. 27 sb. z., v Praze zřízeny zvláštní ústavy, slovanský a orientální, každý o dvou skupinách, kulturní a hospodářské, které mohou tvořiti opět oddělení odborná či teritoriální, a přibíratí znalce a pod., pomýšlí se na činnost vědeckou i propagační, vysílání mladých mužů do ciziny na studie

*) V Rakousku zřízena r. 1910 — statut pod čís. 44 ř. z. ze dne 25. února 1910 — c. k. komise pro vývozní záležitosti při ministerstvu obchodu, jejímž účelem bylo snažiti se o jednotné a záměrné spolupůsobení všech orgánů a zařízení sloužících exportu, o jednotnost publikací a pod. Za války zřízen min. nař. z 15. října 1917 ř. z. č. 408 k zastupování zvláštních zájmů vývozního obchodu »odborný výbor exportních obchodníků« ve Vídni, zvl. pro opatření válečného přechodného hospodářství vztahující se k vývozu zboží. Od r. 1890 konečně trval v Rakousku poradní sbor celní, který podával dobrozdání v sporných případech týkajících se vyměřování celních poplatků (poslední statut z 12. června 1906 ř. z. č. 114).

a výzkumy a pod. Ústavy mají příjmy z fondu věnovaného prezidentem republiky, ze státních přidělů, darů a j. příspěvků.

Také odborným školstvím pracuje se k povznesení exportu buď přímo nebo péčí o zdokonalení odborné výchovy úřednictva konsulárního. V Rakousku byla konsulární akademie ve Vídni, vzniklá r. 1898 přetvořením dřívější orientální akademie, založené r. 1754 od Marie Terezie jako »akademie východních jazyků«, hlavně aby vychovávala jazykově i právnický způsobilé úředníky pro zastupování politických i komerčních zájmů v Orientě (říši osmanské).*)

Roku 1898 založena pak obchodním museem rakouským, po velké anketě o potřebách rakouského exportu, pořádané exportním spolkem vídeňským, exportní akademie ve Vídni ze snahy zamezití klesání exportu, jež bylo připisováno nedostatku energie i světo hospodářského vzdělání obchodnictva.**)

V Prusku jala se vláda za války (r. 1917) ke školení úředníků, obchodníků a j. interesentů určených pro působení v cizině, zároveň však i k vědeckému prohloubení znalosti cizích zemí a národů připravovati jednotnější a všestrannou organisaci studia ciziny pěstovaného porůznu již na některých vysokých školách. Pro výchovu diplomatů a konsulů byl již dříve vybudován seminář pro orientální jazyky v Berlíně

*) Akademie podléhala ministru zahraničních záležitostí. Vyučování (pětileté po gymnasiální maturitě, s předpokladem jazykových znalostí) zahrnovalo řeči západní a orientální, vědy státní a národohospodářské, obory historickopolitické i komerční. Absolventů ústavu užívalo se k rozmanitým účelům diplomatické služby, od r. 1856 i jako konsulárních příručích zprvu při generálních konsulátech v Levantě, a později vůbec.

**) Akademie měla za účel dáti v dvouletém kursu způsobilost převzítí a trvale plniti na prospěch rakouské tržby s cizinou vyšší komerční úkoly doma i v cizině, zejména v obchodních střediskách zámořských, avšak též vychovávatí kupecky vyškolené dobré síly pro komerční úkoly služby konsulární.

Příčlenění exportní akademie k obchodnímu museu s jeho sbírkami a informačním materiálem mělo obeznámiti posluchače již za studii se způsobilými firmami exportními a podporovati i kontrolovati později absolventy při dosažení a provádění jejich komerční činnosti v cizině, zejména v důležitých tržištích zámořských. R. 1915 exportní akademie, jež byla poslední dobou v didaktickém spojení s akademií konsulární, vyloučena ze svazku s obchodním museem rakouským a po rozpadu Rakouska přetvořila se ve vysokou školu pro obchod světový.

ně, r. 1908 založen koloniální ústav v Hamburce, r. 1914 královský ústav pro námořní dopravu a světové hospodářství při universitě v Kielu a založena královská společnost světohospodářská, na jednotlivých vysokých školách jsou dle jejich teritoriálního sídla a dřívějších tradic pěstěny jednotlivé obory cizinecké nauky se zvláštním důrazem (Bonn pro bádání v kulturním okruhu románském, Greifswald pro země nordické, Královec a Vratislav pro vědecké probádání evropského východu — ve Vratislavi zřízen při universitě zvláštní »východoevropský ústav« s cíli vědeckými i politickými).

Zvlášt hojně je vyšší obchodní školství zastoupeno v Belgii (sr. shora str. 41); jest určeno předem pro potřeby exportní a přístupno i cizozemcům, kteří leckde převyšují počtem posluchačtvo domácí, stávající se pak osobně i svými sdruženími nejlepšími propagátory belgické expanse hospodářské.*)

§ 48. Statistika vnější tržby.

I. Úkolem tržební statistiky jest zjistiti tržbu se zbožím, přecházejícím v dovozu, vývozu nebo průvozu přes hranice určitého obvodu hospodářského (státu, celního svazku) a poskytnouti tak materiál pro posouzení vnější tržby tohoto obvodu a pro hospodářskopolitická opatření na prospěch vývoje tuzemské produkce nebo hospodářských vztahů tuzemska k cizině.

V celku spadají hospodářské obvody, jejichž zahraniční obchod má býti statisticky zjištěn (konkrétněji řečeno, obvody celní), s obvody politickými (státními). Ne však vždycky. Nehledíc k celním uniím bývají z historických neb zeměpisných příčin některé menší části politického obvodu oddělené (na př. vysokými horami

*) Jsou to na př.: Institut supérieur de Commerce v Antverpách, založený r. 1853 státem za spolupůsobení obce, tříletý, platil za vzorný, École supérieure commerciale et consulaire v Monsu, zal. r. 1896, v La Louvière jest svobodný ústav École des sciences commerciales, consulaires et coloniales annexée à l'Université à Louvain, zřízená r. 1897 jako svobodná škola, École des hautes études commerciales et consulaires v Lutychu, od r. 1898 soukromá vyšší škola pro budoucí kypce, bankéře, průmyslníky nebo továrníky, Institut commercial des Industriels du Hainaut v Monsu, École supérieure de commerce et de finance à l'Institut St. Ignace v Antverpách, od r. 1900, dále na čtyřech universitách belgických oddělení obchodních věd.